

CÁC NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN TÍNH HỮU HIỆU CỦA HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN TẠI VIỆT NAM

LÊ THỊ HUỲNH TRÂM, ĐINH THỊ THU HIỂN, NGUYỄN THỊ QUỲNH GIAO

Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của hệ thống thông tin kế toán trong các doanh nghiệp đóng vai trò hết sức quan trọng giúp các doanh nghiệp có những đánh giá về hiệu quả của hệ thống thông tin kế toán cũng như đưa ra các giải pháp phù hợp để nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin kế toán trong thời kỳ phát triển hội nhập. Qua bài viết này nhóm tác giả hệ thống hóa, phân tích và đánh giá các nghiên cứu của các tác giả trong nước đã thực hiện có liên quan đến hệ thống thông tin kế toán, tính hữu hiệu của hệ thống thông tin kế toán và các nhân tố tác động đến tính hữu hiệu của hệ thống thông tin kế toán, để từ đó xác định các vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu.

Từ khóa: Nhân tố, tính hữu hiệu, hệ thống thông tin kế toán

STUDIES RELATED TO THE EFFECTIVENESS OF ACCOUNTING INFORMATION SYSTEMS IN VIETNAM

Le Thi Huyen Tram, Dinh Thi Thu Hien,
Nguyen Thi Quynh Giao

Studying the factors affecting the effectiveness of the accounting information system is very important, it helps enterprises evaluate the effectiveness of the accounting information system as well as offer solutions to improve the efficiency of accounting information during the integration period. In this paper, the authors summarize, analyze and evaluate the previous studies conducted by domestic authors related to the accounting information system, the effectiveness of the accounting information system, and factors affecting the effectiveness of the accounting information system, thereby identifying issues that need further research.

Keywords: Factor, effectiveness, accounting information system

Ngày nhận bài: 16/6/2022

Ngày hoàn thiện biên tập: 30/6/2022

Ngày duyệt đăng: 8/7/2022

Giới thiệu

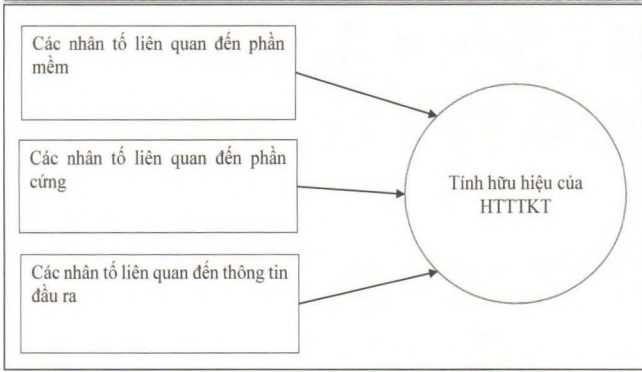
Hệ thống thông tin kế toán là một cấu trúc bao gồm con người và các chính sách, các thủ tục, qui định... về kế toán, tài chính được sử dụng để tập hợp, xử lý các dữ liệu nhằm tạo ra những thông tin

có ích cung cấp cho người sử dụng. (Theo Giáo trình hệ thống thông tin kế toán, Học viện Công nghệ bưu chính viễn thông)

Tính hữu hiệu của hệ thống thông tin kế toán (tiếng Anh là AIS- effectiveness) là mức độ mà AIS thực sự góp phần đạt được các mục tiêu của tổ chức, bao gồm: các mục tiêu hoạt động, mục tiêu báo cáo, mục tiêu tuân thủ, tiết kiệm chi phí, cung cấp báo cáo kịp thời, nhanh chóng (Ismail, 2009)... Một AIS được cho là hữu hiệu khi các thông tin cung cấp đầy đủ những yêu cầu của người sử dụng thông tin (Bodnar & Hopwood, 2001).

Với mục tiêu cung cấp thông tin hỗ trợ cho người sử dụng bên trong và bên ngoài doanh nghiệp trong việc ra quyết định, hệ thống thông tin kế toán (HTTTKT) đóng vai trò ngày càng quan trọng giúp doanh nghiệp nâng cao hiệu quả hoạt động kinh doanh và tạo ra lợi thế cạnh tranh. Doanh nghiệp (DN) cần có một HTTTKT mạnh mẽ và hữu hiệu để có được những thông tin hữu ích, phù hợp với yêu cầu quản lý. Do đó, việc nhận biết các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTTKT là rất cần thiết giúp cho DN đưa ra những quyết định chính xác nhằm hoàn thiện HTTTKT.

Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTTKT trong các DN là một yêu cầu có ý nghĩa chiến lược, giúp các DN có những đánh giá về hiệu quả của HTTTKT cũng như đưa ra các giải pháp phù hợp nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin kế toán trong thời kỳ phát triển hội nhập. Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTTKT được nhiều tác giả trong và ngoài nước thực hiện trên nhiều lĩnh vực nhằm tìm ra giải pháp nâng cao tính hữu hiệu của HTTTKT.

HÌNH 1: MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU CỦA PHAN ĐỨC DŨNG VÀ PHẠM ANH TUẤN (2015)

Nguồn: Phan Đức Dũng và Phạm Anh Tuấn (2015)

Cũng như trên thế giới, tại Việt Nam đã có nhiều nghiên cứu về tính hữu hiệu của HTTTKT. Khi tìm hiểu về các nghiên cứu trong nước có đề cập đến tính hữu hiệu của HTTTKT trong DN, nhóm tác giả tập hợp, phân tích và tổng hợp được một số công trình nghiên cứu và bài báo tiêu biểu có tính chất, nội dung cơ bản liên quan đến đề tài này.

Các nghiên cứu về hệ thống thông tin kế toán

Nghiên cứu của Phan Đức Dũng và Phạm Anh Tuấn (2015) về hiệu quả HTTTKT của các DN nhỏ và vừa ở Việt Nam trong Cộng đồng kinh tế ASEAN (AEC) xác định mục tiêu đo lường tầm quan trọng của các nhân tố ảnh hưởng đến hiệu quả của HTTTKT. Các nhân tố ảnh hưởng được các tác giả đề xuất là: (1) Các nhân tố liên quan đến phần mềm, (2) Các nhân tố liên quan đến phần cứng và (3) các nhân tố liên quan đến thông tin đầu ra.

Với 250 mẫu được chọn thì số lượng mẫu đạt yêu cầu là 187 mẫu (chiếm 74,8%). Kết quả phân tích cho thấy, mô hình nghiên cứu đề xuất chỉ giải thích được 50% của biến phụ thuộc (hỗ trợ quyết định của Giám đốc). Cụ thể, các nhân tố liên quan đến thông tin được đánh giá là quan trọng nhất khi nói đến hiệu quả của HTTTKT. Tiếp theo là các nhân tố liên quan đến phần mềm, trong khi các

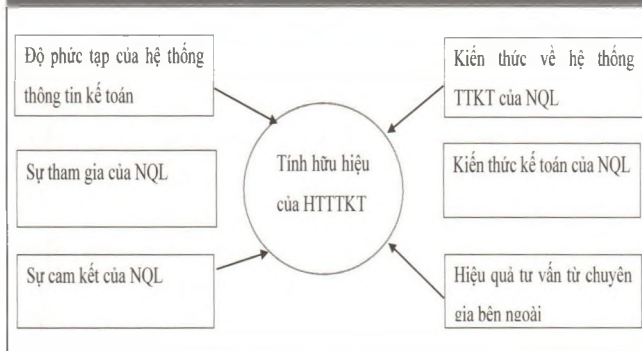
nhân tố liên quan đến phần cứng thì không được đánh giá cao.

Lê Thị Ni (2014) nghiên cứu về những nhân tố ảnh hưởng đến hiệu quả của HTTTKT. Mục tiêu của nghiên cứu là thông qua việc xác định các nhân tố chính ảnh hưởng đến hiệu quả của HTTTKT, đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả thông tin kế toán trong các DN tại TP. Hồ Chí Minh. Tác giả đã kế thừa kết quả nghiên cứu của Ismail (2009) và Nguyễn Bích Liên (2012) để phát triển một mô hình với 6 biến độc lập được giả thuyết có tương quan tích cực với hiệu quả của HTTTKT là: (1) Độ phức tạp của HTTTKT, (2) Sự tham gia của nhà quản lý vào việc thực hiện HTTTKT, (3) Sự cam kết của nhà quản lý về việc thực hiện HTTTKT, (4) Kiến thức về HTTTKT của nhà quản lý, (5) Kiến thức kế toán của nhà quản lý và (6) Hiệu quả tư vấn từ chuyên gia bên ngoài. Để đạt được mục tiêu, tác giả tiến hành khảo sát với số lượng mẫu 172 quan sát. Kết quả cho thấy, có 2 nhân tố có mức độ ảnh hưởng mạnh đến hiệu quả của HTTTKT trong các DN tại TP. Hồ Chí Minh là: kiến thức kế toán của nhà quản lý và hiệu quả tư vấn.

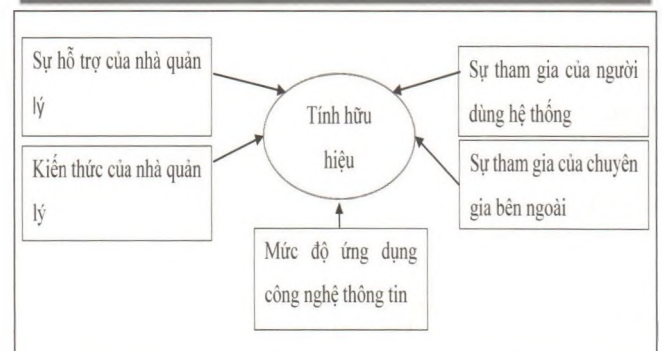
Nghiên cứu của Trương Thị Cẩm Tuyết (2016) với đề tài “Các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTTKT tại các DN nhỏ và vừa trên địa bàn TP. Hồ Chí Minh”. Các nhân tố đề xuất trong mô hình bao gồm: (1) Sự hỗ trợ của nhà quản lý, (2) Kiến thức của nhà quản lý, (3) Sự tham gia của người dùng hệ thống, (4) Sự tham gia của chuyên gia bên ngoài, (5) Mức độ ứng dụng công nghệ thông tin. Nghiên cứu được thực hiện trên 202 phiếu khảo sát với nhiều lĩnh vực hoạt động, nhiều quy mô cho thấy 5 nhân tố có ảnh hưởng cùng chiều đến tính hữu hiệu của HTTTKT.

Các nghiên cứu về nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của hệ thống thông tin kế toán

Tại Việt Nam, có nhiều tác giả nghiên cứu về

HÌNH 2: MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU CỦA LÊ THỊ NI (2014)

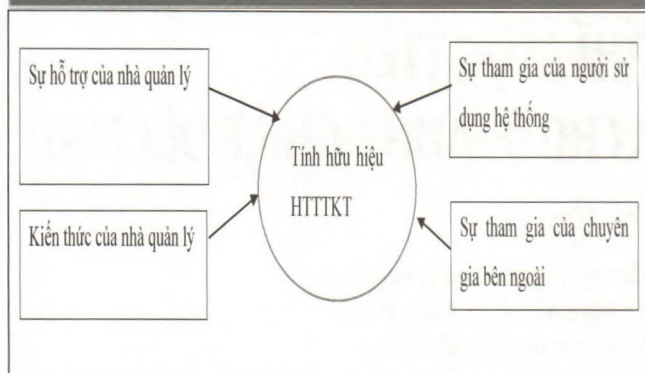
Nguồn: Lê Thị Ni (2014)

HÌNH 3: MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TRƯƠNG THỊ CẨM TUYẾT (2016)

Nguồn: Trương Thị Cẩm Tuyết (2016)

HÌNH 4: MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU CỦA NGUYỄN THỊ THANH THẢO (2019)

Nguồn: Nguyễn Thị Thanh Thảo (2019)

các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTKT như:

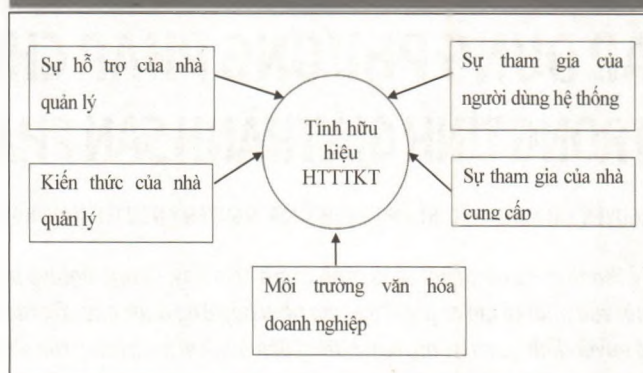
Nghiên cứu của Nguyễn Thị Thanh Thảo (2019) với đề tài “Những nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu HTTKT tại các DN nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Bến Tre”. Mục tiêu của nghiên cứu là xác định các nhân tố và đo lường mức độ ảnh hưởng của các nhân tố tác động đến tính hữu hiệu HTTKT thông qua mô hình nghiên cứu đề xuất với các nhân tố: (1) Sự tham gia của người sử dụng hệ thống, (2) Kiến thức của nhà quản lý, (3) Sự hỗ trợ của nhà quản lý, (4) Sự tham gia của chuyên gia bên ngoài. Kết quả nghiên cứu cho thấy, 4 nhân tố trong mô hình đề xuất đều có tác động thuận chiều đến tính hữu hiệu HTTKT tại DN, trong đó mức độ ảnh hưởng của các nhân tố giảm dần từ sự hỗ trợ của nhà quản lý, kiến thức của nhà quản lý, sự tham gia của chuyên gia bên ngoài và sự tham gia của người dùng hệ thống.

Nhóm tác giả Trần Kim Ngân, Nguyễn Thị Thanh Thủy (2019) nghiên cứu “Các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTKT tại các DN nhỏ và vừa khu vực Tây Nam Bộ”, thông qua việc khảo sát 250 DN nhỏ và vừa khu vực Tây Nam Bộ kết hợp phương pháp nghiên cứu định tính và định lượng cho thấy, có 5 nhân tố tác động cùng chiều với tính hữu hiệu bao gồm: (1) Sự tham gia hỗ trợ của nhà quản lý, (2) Kiến thức của nhà quản lý, (3) Sự tham gia của người sử dụng hệ thống, (4) Sự hỗ trợ của nhà cung cấp và (5) Môi trường văn hóa DN.

Kết luận

Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTKT trong các DN là một yêu cầu có ý nghĩa chiến lược, giúp các DN có những đánh giá về hiệu quả của HTTKT cũng như đưa ra các giải pháp phù hợp nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin kế toán trong thời kỳ phát triển hội nhập. Bài viết hệ thống hóa những nghiên cứu đã thực hiện có liên quan

HÌNH 5: MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TRẦN THỊ KIM NGÂN, NGUYỄN THỊ THANH THỦY (2019)

Nguồn: Trần Thị Kim Ngân, Nguyễn Thị Thanh Thủy (2019)

đến các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTKT của các tác giả tại Việt Nam, qua đó phân tích, đánh giá những gì các nhà nghiên cứu đã thực hiện nhằm xác định khoảng trống lý thuyết và các vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu sâu hơn trong lĩnh vực này.

Tài liệu tham khảo:

- Đinh Phi Hồ (2012), Phương pháp nghiên cứu định lượng & những nghiên cứu thực tiễn trong Kinh tế phát triển – Nông nghiệp, NXB Phương Đông;
- Hoàng Trọng và Chu Nguyễn Mộng Ngọc (2008), Phân tích dữ liệu nghiên cứu với SPSS- tập 1, NXB Hồng Đức;
- Lê Thị Ni (2014), Những nhân tố ảnh hưởng đến hiệu quả của HTTKT trong các DN tại TP. Hồ Chí Minh. Luận văn thạc sĩ, Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh;
- Phan Đức Dũng và Phạm Anh Tuấn (2015), Nghiên cứu hiệu quả HTTKT của các DN nhỏ và vừa ở Việt Nam trong Cộng đồng kinh tế ASEAN (AEC);
- Phạm Trà Lam (2012), Tổ chức HTTKT áp dụng trong các DN nhỏ và vừa ở Việt Nam. Luận văn thạc sĩ, Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh;
- Nguyễn Thị Thanh Thảo (2019), Những nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu HTTKT tại các DN nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Bến Tre, Luận văn thạc sĩ;
- Nguyễn Thị Phương Thảo (2014), Xây dựng HTTKT DN tại Việt Nam hiện nay. Tạp chí Tài chính số tháng 4/2014;
- Nguyễn Thị Thuận (2018), Các nhân tố ảnh hưởng đến HTTKT trong các DN nhỏ và vừa, Tạp chí Tài chính, Kỳ 2/2018. 50-52;
- Nguyễn Đình Thọ (2011), Phương pháp nghiên cứu khoa học trong kinh doanh: thiết kế và thực hiện. NXB Lao động Xã hội;
- Trần Kim Ngân và cộng sự (2019), Các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTKT tại các DN nhỏ và vừa khu vực Tây Nam Bộ, Tạp chí Kinh tế châu Á Thái Bình Dương;
- Trương Thị Cẩm Tuyết (2016), Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến tính hữu hiệu của HTTKT trong các DN vừa và nhỏ trên địa bàn TP. HCM. Luận văn thạc sĩ, Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh.

Thông tin tác giả:

ThS. Lê Thị Huyền Trâm, ThS. Đinh Thị Thu Hiền, ThS. Nguyễn Thị Quỳnh Giao
Khoa Kế toán – Trường Đại học Duy Tân
Email: lehuyentram1606@gmail.com